

Datum: 13. 9. 2023

IZHODIŠČA PREDSEDSTVA ZSSS ZA POGAJANJA O POKOJNINSKI REFORMI 2024 (sprejeta na 6. seji 12. 9. 2023)

Uvod:

Državni sekretar MDDSZ Igor Feketija je 11. 7. 2023 socialnim partnerjem predstavil osnutek izhodišč MDDSZ za pripravo sprememb pokojninskega in invalidskega zavarovanja v Republiki Sloveniji¹. Časovnica pokojninske reforme, ki se naj konča s sprejetjem reformnega zakona ZPIZ-3, je opredeljena s pogodbo iz leta 2021 med Vlado RS in Evropsko komisijo na podlagi mehanizma EU za okrevanje in odpornost za pomoč državam EU po pandemiji COVID-19². Pogodba namreč pogojuje črpanje evropskih sredstev³ na podlagi slovenskega *Načrta za okrevanje in odpornost (NOO)*⁴ z izvedbo strukturnih reform⁵, ki jih je Evropska komisija Sloveniji priporočila leta 2020. Roki v skladu z NOO so:

- a. Do 30. 6. 2023 je potrebno socialnim partnerjem izročiti izhodišča za pokojninsko reformo,
- b. Socialni dialog o osnutku izhodišč poteka od septembra 2023 do aprila 2024,
- c. Junija 2024 mora biti predlog ZPIZ-3 vložen v zakonodajni postopek,
- d. ZPIZ-3 mora biti sprejet do 31. 12. 2024!

Cilji pokojninske reforme ZPIZ-3 naj bi bili:

- a. dostojnost pokojnin (znižanje tveganja za revščino upokojencev – prag tveganja je 0,6 mediane dohodka vseh – varna starost),
- b. vzdržnost sistema v razmerah neugodnih demografskih gibanj in
- c. transparentnost sistema, ki vzbuja zaupanje. Cilj je pravičen sistem, kjer ne bo potrebe za stalne popravke.

Izhodišča 2023 naj bi upoštevala naslednja na Ekonomsko-socialnem svetu (ESS) usklajena *Izhodišča za prenovo pokojninskega in invalidskega sistema v RS* in podpisana 30. 6. 2017:

---

¹ Izhodišča niso namenjena javnosti, socialni partnerji pa se o njih pred pogajanjem smemo posvetovati s svojimi organi. Mediji so julija 2023 prejeli zgolj povzetek izhodišč.

² [Uredba \(EU\) 2021/241 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 12. februarja 2021 o vzpostavitvi Mehanizma za okrevanje in odpornost](#)

³ Če se bo držala rokov in dosegala cilje iz NOO, bo Slovenija od EU za vlaganja v razvoj pridobila nepovratnih 1.776.927.281 evrov in dodatno posojilo 705.370.000 evrov. Doseganje rokov nadzira [Predstavništvo Evropske komisije v Sloveniji](#).

⁴ [Načrt za okrevanje in odpornost RS - NOO](#)

⁵ Slovenski NOO predvideva izvedbo 34 reform in 52 naložb na štirih stebrih: [zeleni prehod](#); [digitalna preobrazba](#); [pametna, trajnostna in vključujoča rast](#); [zdravstvo in socialna varnost](#).

1. Bodoče spremembe PIZ sistema morajo biti izvedene premišljeno ob širšem družbenem konsenzu in v soglasju s socialnimi partnerji in morajo temeljiti na načelih solidarnosti, vzajemnosti, obveznosti vključitve v prvi pokojninski steber.
2. Spremembe PIZ sistema nujno ob hkratni ustreznih ukrepov na trgu dela, varnosti in zdravja pri delu, izobraževanja...
3. Spremembe se uveljavljajo postopno in s prehodnimi obdobji,
4. Zagotovljena pravna varnost, predvidljivost in varstvo pridobljenih pravic,
5. Dostojna višina pokojnin je vsaj 70 % nadomestitvena stopnja plače s pokojnino – po zaključku vseh prehodnih obdobji,
6. Te cilje se naj uresniči z naslednjimi ukrepi:
  - i. Načelo »vsako delo šteje«,
  - ii. Dvig dejanske upokojitvene starosti in podaljševanje delovne aktivnosti,
  - iii. Zgolj enotna zavarovalna doba,
  - iv. Transparentna in enaka odmera pokojnine za oba spola,
  - v. Usklajevanje pokojnin upošteva rast plač in inflacije na način, ki ne ogroža vzdržnosti pokojninske blagajne,
  - vi. Poklicna rehabilitacija je temeljna pravica iz invalidskega zavarovanja – ta reforma bo povezana z reformo zdravstvenega zavarovanja in sistema varnosti in zdravja pri delu,
  - vii. Drugi pokojninski steber ne ogroža prvega in omogoča vključitev dohodkovno šibkejših,
  - viii. Učinkovit nadzor discipline pri plačevanju prispevkov.

ESS je 13. 1. 2023 ustanovil stalno Pogajalsko skupino ESS za pripravo nove pokojninske zakonodaje, v katero so bili imenovani predstavniki ZSSS Andrej Zorko, Lučka Böhm in Irena Štamfelj.

Predsedstvo ZSSS je 12. 9. 2023 obravnavalo *Osnutek izhodišč za pripravo sprememb pokojninskega in invalidskega zavarovanja v Republiki Sloveniji z dne 11. 7. 2023* in v tej povezavi pogajalcem ZSSS določilo naslednja izhodišča za pogajanja o pokojninski reformi ZPIZ-3:

Načelo »Nič ni dogovorjeno, dokler ni vse dogovorjeno«: Rešitve pokojninske reforme ZPIZ-3 bodo neizogibno vplivale na vse elemente slovenskega trga dela, kakršni so delovna razmerja in druge oblike pogodb o delu, zdravstvena reforma, sistem varnosti in zdravja pri delu ipd. Pogajalci naj zato na pogajanjih zahtevajo rešitve, skladne s stališči ZSSS za pravično ureditev trga dela. Predsedstvo ZSSS bo soglašalo s predlaganim končnim rezultatom pogajanj, če bo ocenilo, da ta na trgu dela podpira uresničevanje načel solidarnosti, pravičnosti ter pravne in dolgoročne socialne varnosti delavcev.

1. **Financiranje sistema obveznega pokojninsko-invalidskega zavarovanja:** Zagotoviti je potrebno dolgoročno vzdržno financiranje na podlagi:
  - izenačitve prispevnih stopenj delodajalcev in delavcev/zavarovancev,
  - demografskega sklada, ki se polni z dogovorjenim delom trošarine na energente,

- izterjave realnih prispevkov samozaposlenih, ustreznih prispevkom zaposlenih delavcev,
  - sistemskih ukrepov za zgodnje vključevanje mladih v pokojninsko zavarovanje,
  - enakega oprispveljenja vseh vrst plačil za delo,
  - reforme zavarovalnih osnov samozaposlenih in kmetov,
  - nadzora finančne discipline pri plačevanju prispevkov,
  - do delavcev pravične izenačitve vseh vrst pokojninskih dob
2. **Dostojnost pokojnin:** Predsedstvo ZSSS zahteva, da starostna pokojnina za 40 let delovne dobe tudi v bodoče zagotavlja delavcu pokojnino, s katero lahko po upokojitvi krije svoje tekoče stroške brez potrebe po socialni pomoči. Zato naj bo:
- v prvem pokojninskem stebru vsaj 72 % nadomestitveno razmerje med plačo in pokojnino za 40 let delovne dobe po zaključku prehodnega obdobja,
  - pokojnina, odmerjena od najnižje pokojninske osnove, mora biti višja od praga revščine⁶,
  - ponovna uvedba v pokojninski sistem varnostnega dodatka kot elementa solidarnosti za upokojene za manj kot 40 leti pokojninske dobe, ki izpolnjujejo dohodkovni in premoženjski cenzus,
  - v prehodnem obdobju postopno zvišanje odmernega odstotka pokojnine od pokojninske osnove za oba spola za 40 let pokojninske dobe z 63,5 % na vsaj 72 %,
  - odmerna lestvica za oba spola mora ostati enaka, po dogovoru med staršema pa naj uveljavlja dodatno odmero za starševstvo starš, ki je bil na starševskem dopustu in večinoma uveljavljal denarna nadomestila plače za čas nege bolnega otroka.
  - pokojnina odmerjena od vseh vplačanih prispevkov za vse oblike pogodb o delu.
  - Odpraviti je treba razlike med pokojninami, ki so nastale v preteklosti zaradi sistemskih in interventnih posegov v rast pokojnin.
3. **Usklajevanje pokojnin:** Predsedstvo ZSSS pričakuje, da bo formula za usklajevanje pokojnin zagotavljala ne le ohranjanje realne vrednosti pokojnin ampak tudi udeležbo upokojencev pri ustvarjanju nove dodane vrednosti. Zato naj formula upošteva ne le rast plač in inflacije ampak tudi rast bruto domačega proizvoda (BDP). Zahteva se naj soglasje socialnih partnerjev za določitev formule, ki bo upoštevala ustrezno sorazmerje vseh treh faktorjev glede na razmere v posameznih obdobjih.
4. **Pogoji za delovno aktivnost v višji starosti:** Evropski socialni partnerji opozarjajo⁷, da je treba izvajati ukrepe, ki bodo starejšim delavcem olajšali, da so aktivni in vztrajajo na trgu dela do predpisane upokojitvene starosti ter da je treba istočasno zaradi visoke

---

⁶ Prag tveganja revščine je 0,6 mediane ekvivalentnega dohodka vseh oseb. V letu 2022 je znašal 827 EUR na mesec, pod njim je živelo 12,1 % prebivalcev Slovenije. Leta 2022 je povprečna starostna pokojnina znašala 781,98 evrov, povprečna invalidska pokojnina pa 608,23 evrov.

⁷ [Neodvisni okvirni sporazum evropskih socialnih partnerjev o aktivnem staranju in medgeneracijskem pristopu](#), 8. 3. 2017

brezposelnosti med mladimi ukrepati za lajšanje medgeneracijskih prehodov⁸. Tudi v Sloveniji moramo uveljaviti evropsko dobro prakso⁹ z organizacijo dela, kot je:

- prilagoditev delovnega okolja za zmanjšanje pretiranih fizičnih ali duhovnih obremenitev delavcev¹⁰, da bi bili pri delu varni in zdravi do predpisane upokojitvene starosti,
- razvijati je treba potrebna znanja in usposobljenosti ves čas poklicne poti do predpisane upokojitvene starosti ter pridobitev časa primernih veščin in posebej digitalnih veščin;
- razvijati je treba veščine upravljanja s starostjo.

Socialni partnerji moramo olajšati, promovirati in spodbujati organiziranje dela, ki se prilagaja različnim življenjskim obdobjem, z ukrepi, kot so upoštevanje starosti pri ureditvi delovnega časa in pri razporeditvi delovnih nalog glede na zmožnosti/veščine/znanje ter odpravljanje stereotipov o starejših in mladih... vključno s programi prenašanja znanja/veščin tako od mladih k starejšim kakor od starejših k mladim – vključno z informacijsko tehnologijo, digitalnimi veščinami, neformalnimi znanji, veščinami dela s strankami.

5. Upokojitveni pogoji:

- Predsedstvo ZSSS zavrača predloge za avtomatsko prilagajanje upokojitvenih pogojev dvigu pričakovanega trajanja življenja. Za določitev upokojitvenih pogojev je vsakič potrebno soglasje socialnih partnerjev.
- 40 let pokojninske dobe na delovnem mestu (brez dokupa) je dovolj za uveljavitev pravice do starostne pokojnine in dostojne pokojnine. S tem pogojem povezana upokojitvena starost se sme dvigniti le v povezavi z ustreznimi olajšavami za pokojninsko dobo pred 20. letom starosti.
- Da bi se zmanjšala dolgotrajna bolniška odsotnost z dela starejših, se naj znova uvede tretja kombinacija upokojitvenih pogojev za zavarovance z dolgo pokojninsko dobo za upokojitve pred starostjo 65 let.
- Ohrani se naj pravica izbire, kako se starševstvo upošteva pri odmeri višine pokojnine oziroma pri datumu upokojitve.

---

⁸ Ti ukrepi naj bistveno izboljšajo zmožnost delavcev vseh starosti, da zdravi in aktivni ostanejo na trgu dela do predpisane upokojitvene starosti. Pri aktivnem staranju gre za izboljšanje priložnosti delavcev vseh starosti, da do predpisane upokojitvene starosti delajo v kakovostnih, produktivnih in zdravih razmerah. Medgeneracijski pristop pa pomeni grajenje na prednostih in stvarnosti vseh generacij, da bi izboljšali njihovo medsebojno razumevanje ter da bi podprli medgeneracijsko sodelovanje in solidarnost na delovnem mestu.

⁹ Primer nizozemske kolektivne pogodbe 80-90-100 (prevod) na [tej povezavi](#)

¹⁰ Starejši delavci niso homogena skupina; med posamezniki iste starosti lahko obstajajo znatne razlike. Poslabšanje zdravstvenega stanja kot posledica staranja pa je v glavnem povezano s fizičnimi in senzoričnimi zmožnostmi, ki so bistvene pri težkem fizičnem delu. Mišična moč je pri starosti 60 let manjša za petino, poslabša se vid in sluh, reakcije se upočasnijo, utrujenost se pojavi prej in traja dlje. A nekatere lastnosti, kot so razumnost, strateško razmišljanje, celovito dožemanje in sposobnost presoje, se s staranjem izboljšujejo ali celo prvič pojavijo.

6. **Letni dodatek:** Postane naj pravica iz obveznega pokojninskega zavarovanja v obliki 13. pokojnine¹¹.

7. Reforma invalidskega zavarovanja:

- Določiti je treba prehodno obdobje za izgraditev mreže strokovnjakov po vseh območjih za izvajanje medicinske, poklicne in zaposlitvene rehabilitacije delovnih invalidov.
- Poleg poklicne rehabilitacije je v invalidskem zavarovanju temeljna pravica delovnega invalida do denarnega nadomestila kot odškodnine za manjši dohodek zaradi invalidnosti in zmanjšanih priložnosti za poklicno napredovanje.
- Ker je tveganje za revščino najvišje prav pri delovnih invalidih, je treba zvišati zneske invalidskih pokojnin in denarnih nadomestil delovnih invalidov.
- Reformo pravic delovnih invalidov je treba povezati z reformo pravic delavcev do denarnega nadomestila za čas bolniške odsotnosti tako, da se izenači višina obojnih denarnih nadomestil in zagotovi pravna varnost pri pravici do premestitve na drugo delovno mesto.

8. **Poklicno zavarovanje:** Kriterije in merila za revizijo seznama delovnih mest s poklicnim zavarovanjem je treba določiti upoštevajoč zdravstvene omejitve za opravljanje dela na teh delovnih mestih, opredeljene v delodajalčevih listinah »izjava o varnosti z o~~o~~eno tveganja«.

9. **Drugi pokojninski steber:** Kolektivno dodatno zavarovanje¹² je zavarovanje, v katerega se vključijo posamezniki preko svojega delodajalca, ki delno ali v celoti financira pokojninski načrt v breme lastnih sredstev¹³. Država zagotavlja davčne olajšave na premije. To omogoča varčevanje za dodatno pokojnino tudi delavcem z nižjimi dohodki. Po zaključku varčevanja v okviru dodatnega pokojninskega zavarovanja, lahko zavarovanci na podlagi zbranih sredstev na svojih osebnih računih uveljavijo pravice, kakršna je dodatna pokojnina v obliki doživljenjske pokojninske rente, ki jo izplačuje zavarovalnica ali pokojninska družba.

Predsedstvo ZSSS podpira vključitev v kolektivno dodatno pokojninsko zavarovanje zaposlenih delavcev pod pogoji,

- da socialna partnerja s kolektivno pogodbo oblikujeta pokojninski načrt na ravni dejavnosti ali posameznega delodajalca,
- da se oblikuje na državni ravni organ socialnih partnerjev za usmerjanje delovanja drugega pokojninskega stebra,

---

¹¹ Predlog SUS!

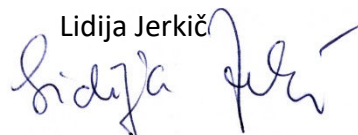
¹² Delodajalec oblikuje pokojninski načrt za svoje zaposlene s pogodbo o oblikovanju pokojninskega načrta, ki jo kot pogodbeni stranki skleneta delodajalec in pri njem zaposleni delavci. Pokojninski načrt lahko predstavlja del kolektivne pogodbe. Svojim zaposlenim je decembra 2022 dodatno pokojninsko zavarovanje omogočalo že 9.469 delodajalcev.

¹³ Decembra 2022 je bilo v dodatno pokojninsko zavarovanje vključenih 598.612 zavarovancev oziroma 60,55% zavarovancev obveznega pokojninskega zavarovanja. Vir: [MDDSZ](#)

- da ZPIZ-3 določi raven premij, ki naj po zaključku varčevanja delavcu v zasebnem in javnem sektorju zagotovijo vsaj 20-odstotno nadomestitveno razmerje med plačo in pokojninsko rento,
- da se drugi pokojninski steber ne razvija na račun slabitve prvega pokojninskega stebra.

Predsednica ZSSS

Lidija Jerkič

Handwritten signature of Lidija Jerkič in blue ink, written in a cursive style.